

Un diàleg literari i històric a través dels segles A literary and historical dialogue through the centuries

MIGUEL ARCHE LÓPEZ
miguel.arche@uv.es

MARCO ANTONIO CORONEL RAMOS
marco.coronel@uv.es

Universitat de València

El territori valencià, entès en tota la seua extensió històrica i geogràfica, representa una peculiar i rica amalgama de civilitzacions que ha permès configurar una idiosincràsia única en el món occidental. Els productes literaris i culturals resultants al llarg del temps donen bona mostra d'una diversitat ben singular, de la qual el poble valencià és hereu encara hui. Aquest nou monogràfic, titulat «*Ad fontes Valentinas. Literatura i història a València a través dels segles (XIII - XVIII)*», vol atendre, precisament, tota aquesta heterogeneïtat, en el seu vessant literari i històric, aquesta vegada des de l'època medieval fins a l'Edat Moderna.

Una empresa així requereix (re)visitar, (re)interpretar i (re)editar totes aquelles fonts que, en diferents llengües, proporcionen informació valuosa a l'hora de modelar la realitat valenciana (*sensu lato*) amb més precisió si cap. Aquest no és sinó l'objectiu principal pel qual ha treballat des dels seus inicis el projecte d'investigació des del qual naix la iniciativa d'aquest volum, *Valentiae Historici Fontes* (VaHiFo), amb seu a la Universitat de València (CIAICO 2021/262). Fruit de l'aproximació diacrònica a les fonts en els idiomes que s'han emprat i s'empren històricament a València (des de l'Antiguitat fins al segle XVIII), en aquesta ocasió s'han arreplegat alguns dels resultats més rellevants d'aquests últims anys d'investigació sobre el tema.

Aquestes contribucions, en línia amb els objectius que guien l'activitat científica de VaHiFo, han permès no només donar nova llum sobre l'edició de textos poc o mai visitats, sinó també enriquir les fonts ja disponibles amb actualitzacions tant de tipus ecdòtic com altres de bibliogràfiques, tot sense perdre de vista la perspectiva digital i electrònica duta a terme en el treball sobre bases de dades textuais, que ara per ara tracten de garantir un accés més complet a la tradició filològica i històrica de València.

En aquest sentit, a través de la convocatòria d'aquesta publicació, es va fer una crida a tots aquells estudis que abordaren, d'una manera o d'una altra, fonts literàries i històriques valencianes en qualsevol de les seues èpoques. El resultat ha sigut un bon recull d'investigacions al voltant d'autors

DATA PRESENTACIÓ: 5/11/2024 ACCEPTACIÓ: 15/11/2024 · PUBLICACIÓ: 22/12/2014

i textos ben variats, que abasten els segles XIII-XVIII, amb propostes que van des del període musulmà fins a finals de la Modernitat. Així, en l'article que obre el monogràfic, «El diseño de una base de datos para una representación de las fuentes históricas valencianas», Celio Hernández Tornero proporciona un enfocament transversal a la qüestió general de les fonts històriques (i literàries) valencianes, amb un treball en què descriu el desenvolupament d'un sistema de recopilació de textos i altres dades relacionades amb la cultura valenciana en el sentit ample del terme. Entre altres coses, s'hi incideix en l'esforç per teixir xarxes de vincles entre els testimonis, les edicions i els autors que conformen la base de dades objecte d'estudi, així com en la prioritització d'un criteri de simplicitat inicial enfront de requisits tècnics més complexos, per tal d'assegurar també l'ús de l'usuari mitjà.

Seguidament, Mourad Kacimi dona llum sobre la València musulmana del XIII, amb el treball «Valencia en *Al-Mugrib fī bulā l-Magrib* de Ibn Sa'īd al-Andalusī: Historia y literatura durante el periodo musulmán». Ací, no només s'ofereix una visió de conjunt sobre la biografia de l'autor i les línies principals de l'obra analitzada, sinó que, a més, s'explica la rellevància del territori valencià en l'obra, precisant tant la importància del component al·legòric com la transcendència de les fonts orals en els passatges examinats.

Sense abandonar la literatura musulmana, Antonio Constan ens trasllada ara als segles XIV-XV, amb una investigació titulada «Reconstruint la biografia del mudèjar valencià 'Abd Allāh b. al-Šabbāh: dades sobre València (segles XIV-XV)». L'esforç per extraure dades biogràfiques de l'obra del mudèjar ens condueix, a més, a accedir tant a parts del text original poc conegudes com a noves traduccions al valencià.

De les acaballes de l'Edat Mitjana i principis de l'Edat Moderna, hem de moure'ns directament al segle XVIII, època en què s'insereixen els darrers quatre articles del volum. En primer lloc, Fernando Medina presenta la seua investigació sobre «El memorial de Francesc d'Àvila: una font poc explotada de la guerra de Successió. Edició i estudi», en la qual es presenta, per primera vegada, una edició acuradíssima del text en qüestió, a més d'una anàlisi exhaustiva del seu contingut, de vital importància per a contextualitzar –encara més– les diverses circumstàncies del conflicte bèl·lic del qual es parla.

A continuació, Gabriela Soler Ends, en «La València del vuit-cents a través del dietari d'Ignacio Gilabert Soler (1744-1751)», ofereix informació substancial sobre aspectes socioculturals i econòmics de la València d'aquell moment, tot partint d'un egodocument en què els detalls sobre la llar, la vestimenta, l'alimentació, l'art, el transport amb animals i les relacions interpersonals entre diversos estrats socials i famílies de l'època són d'allò més abundants.

Al seu torn, Marta Casanovas i Beneyto, en «Fúria i misericòrdia de Déu. Cròniques dels terratrèmols de Montesa de 1748», ofereix una panoràmica de les fonts que tracten aquella catàstrofe i la interdependència entre aquestes. Aquesta última qüestió permet no només comprendre la memòria

col·lectiva de la població en relació amb el fet, sinó també les particularitats de la transmissió textual de les fonts en qüestió durant aquell temps.

Finalment, per a tancar el monogràfic, Juan Gomis Coloma aporta «Un nuevo catálogo de pliegos sueltos de la imprenta de Agustín Laborda y Campo», un valuós document de la segona meitat del XVIII publicat cap a la fi de la vida del seu autor. Gomis Coloma proporciona tota una sèrie de claus a l'hora de comprendre les relacions de dependència entre aquest text i un altre anterior del mateix autor i de característiques similars, amb l'objectiu de descodificar també les estratègies editorials i d'impremta de l'època.

Així doncs, és evident que, en aquestes pàgines, s'ha volgut oferir una ampla exploració de la riquesa literària i històrica del territori valencià entre els segles XIII i XVIII, tot posant de relleu la seua diversa i característica idiosincràsia. El resultat obtingut ha estat el d'una relectura i actualització de fonts crucials per a conèixer una identitat cultural complexa i plural. Amb aquesta iniciativa, tampoc s'ha deixat de costat l'orientació cap al component digital i electrònic, conscients de la importància de refermar no només la correcta preservació de les fonts de les quals es serveix la comunitat filològica en la seua activitat investigadora, sinó també l'accés a un públic tant especialitzat com general.

En definitiva, les contribucions ací reunides enriqueixen el panorama filològic i històric valencià i, per extensió, faciliten una comprensió més profunda dels processos de transmissió textual i evolució cultural a través dels segles en aquest territori. Heus ací una porta oberta per a totes aquelles persones que desitgen aprofundir en la història i literatura valencianes des de una perspectiva renovada i, sobretot, multidisciplinària.